

*"Diskriminacija prema osobama s
invaliditetom u Crnoj Gori:
Stavovi, prepreke i put ka
jednakosti"*

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije
lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *"Jednakost kao norma"*

Novembar 2024

SADRŽAJ

Uvod

Ciljevi istraživanja

Metodologija

Glavni nalazi

Zaključci i preporuke

Zahvalnica

Zaključak

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

UVOD

Osobe s invaliditetom (OSI) čine značajan dio društva, a njihova prava i potrebe su ključni pokazatelji stepena inkluzivnosti jedne zajednice.

U savremenom društvu, koje teži jednakosti i poštovanju različitosti, diskriminacija prema OSI predstavlja ozbiljan problem koji ograničava njihov doprinos zajednici i ostvarivanje punog potencijala.

Pored formalne zaštite njihovih prava kroz zakonske propise i međunarodne standarde, uključujući Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, svakodnevna stvarnost ukazuje na značajne prepreke. One se manifestuju kroz nedostatak pristupa obrazovanju, zaposlenju, javnim uslugama i infrastrukturnim resursima, ali i kroz društvene barijere poput stigme, predrasuda i nedovoljne svijesti o njihovim pravima i potrebama.

Kako bi se razumjela priroda i razmjere ovih problema u Crnoj Gori, sprovedeno je istraživanje javnog mnjenja u okviru projekta “Jednakost kao norma”.

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

Ovo istraživanje ima za cilj da pruži sveobuhvatan uvid u stavove, percepcije i iskustva građana, kako bi se identifikovali ključni izazovi s kojima se OSI suočavaju i predložile mjere za unapređenje njihovog položaja.

Rezultati ovog istraživanja ne samo da daju jasnu sliku trenutnog stanja već i služe kao osnova za formulisanje politika i programa koji će doprinijeti inkluzivnijem društvu. Pored toga, oni predstavljaju priliku za podizanje svijesti o pravima OSI i jačanje njihove vidljivosti u javnoj i političkoj sferi.

Kroz analizu podataka prikupljenih od 1000 ispitanika iz različitih dijelova Crne Gore, ovaj dokument pruža uvid u nivo svijesti, percepcije i spremnosti građana da podrže jednakost i uključenost OSI.

Nadamo se da će ovi rezultati poslužiti kao vrijedan resurs za sve aktere koji se zalažu za ostvarivanje društva jednakih mogućnosti.

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

- **CILJEVI ISTRAŽIVANJA**

1. Razumjeti opšte stavove i percepcije građana prema OSI.
 2. Procijeniti nivo svijesti o pravima OSI i problemima diskriminacije.
 3. Identifikovati ključne oblasti gdje je diskriminacija najočitija.
 4. Prikupiti mišljenja o dostupnosti resursa za OSI.
 5. Predložiti mjere za unapređenje kvaliteta života OSI u Crnoj Gori.
-

- **METODOLOGIJA**

- **Broj ispitanika:** 1000 građana Crne Gore
 - **Tip uzorka:** slučajni reprezentativni stratifikovani uzorak
 - **Starosni raspon ispitanika:** 16–70 godina
 - **Metode prikupljanja podataka:**
 - Licem u lice
 - Telefonsko anketiranje
 - **Alati:** Anketni listić sa strukturiranim pitanjima
-

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

- **GLAVNI NALAZI**

1. Demografski podaci

- **Pol ispitanika:** 52% žena, 48% muškaraca
- **Starosne grupe:**
 - 16–29 godina: 25%
 - 30–49 godina: 50%
 - 50–70 godina: 25%

2. Obrazovni nivo:

- Osnovno obrazovanje: 15%
- Srednje obrazovanje: 45%
- Više/fakultetsko obrazovanje: 40%

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

3. Opšta percepcija prema OSI

- Pozitivni stavovi (veoma pozitivan/pozitivan): 65%
- Neutralni stavovi: 25%
- Negativni stavovi (negativan/veoma negativan): 10%

4. Informisanost o pravima OSI

- Upoznati sa pravima: 40%
 - Najčešći izvori informacija:
 - Internet (45%)
 - Mediji (30%)
 - Organizacije (15%)
 - Škola (10%)
- Nisu upoznati sa pravima: 60%

5. Iskustva s diskriminacijom OSI

- Svjedoci diskriminacije: 55%
 - Najčešće situacije:
 - Neprihvatanje na radnom mjestu: 30%

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

- Odbijanje u javnim ustanovama: 25%
 - Ograničen pristup javnim prostorima: 20%
 - Društvena isključenost: 15%
 - Ostalo: 10%
- Nisu bili svjedoci diskriminacije: 45%

6. Dostupnost resursa za OSI

- Procjene dostupnosti resursa:
 - Veoma dobra: 5%
 - Dobra: 20%
 - Osrednja: 35%
 - Loša: 25%
 - Veoma loša: 15%

7. Oblasti najveće diskriminacije

- Obrazovanje: 40%
- Zapošljavanje: 20%
- Javni prevoz: 30%
- Društvene usluge: 10%

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

IZVEDENI ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Zaključci:

1. Nedostatak svijesti o pravima OSI prisutan je kod većine građana.
2. Diskriminacija je najizraženija u zapošljavanju i obrazovanju.
3. Dostupnost resursa za OSI je ograničena, naročito u ruralnim područjima.

Preporuke:

1. Organizovati kampanje informisanja javnosti o pravima OSI.
2. Kreirati programe za inkluziju OSI u obrazovne i radne procese.
3. Poboljšati pristup javnim prostorima, prevozu i uslugama.
4. Pružiti veću podršku lokalnim organizacijama koje se bave inkluzijom OSI.

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

ZAHVALNICA

Zahvaljujemo svim ispitanicima na učestvovanju u istraživanju i doprinosu razumijevanju položaja OSI u Crnoj Gori. Posebnu zahvalnost upućujemo partnerima projekta i svim institucijama koje su podržale sprovođenje ovog istraživanja.

Rezultati istraživanja biće dostupni na web stranici nevladinog udruženja “Građanski aktivizam” i biće dostavljeni relevantnim institucijama.

Napomena:

Predstavljeni rezultati istraživanja sprovedenog na uzorku od 1.000 ispitanika iz Crne Gore predstavljaju temeljnu analizu stavova građana prema diskriminaciji osoba sa invaliditetom. Kroz kombinaciju kvantitativnog i kvalitativnog prikupljanja podataka, istraživanje ima za cilj dublje razumijevanje percepcija, predrasuda i stereotipa koji oblikuju društvene odnose prema osobama sa invaliditetom.

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

Dobijeni rezultati pružaju ključne uvide potrebne za oblikovanje daljih inicijativa usmjerenih na promociju jednakosti, tolerancije i razumijevanja.

Takođe, predstavljaju značajnu osnovu za razvoj učinkovitijih politika i programa za suzbijanje diskriminacije i osnaživanje osoba sa invaliditetom u svakodnevnom životu.

Navedeni zaključci odražavaju analizu dobijenih rezultata, dok stavovi izneseni u ovom dokumentu ne predstavljaju gledišta donatora.

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

ZAKLJUČAK

Rezultati sprovedenog istraživanja otkrivaju dublji uvid u stavove javnosti prema osobama s invaliditetom (OSI) i ukazuju na ključne izazove koji zahtijevaju hitnu pažnju društva i institucija.

Kroz analizu percepcija i svijesti građana, jasno je da postoje pozitivni pomaci u razumijevanju prava i potreba OSI, ali i dalje postoje značajne barijere koje ograničavaju njihovu punu inkluziju. Istraživanje je pokazalo da većina ispitanika ima pozitivan stav prema OSI, ali da svijest o njihovim pravima i svakodnevnim izazovima nije dovoljno razvijena. Ovaj nedostatak informisanosti doprinosi nastavku društvenih i strukturalnih prepreka s kojima se OSI suočavaju.

Jedan od ključnih ciljeva ovog istraživanja bio je prepoznavanje barijera koje OSI sprječavaju da ravnopravno učestvuju u društvenom životu. Identifikovani problemi, poput ograničenog pristupa obrazovanju, zaposlenju, javnom prevozu i društvenim uslugama, zahtijevaju konkretne mjere kako bi se omogućilo stvaranje inkluzivnijeg okruženja.

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024

Posebno zabrinjavajuće je što se značajan broj građana osjeća da su resursi i podrška za OSI u zajednici nedovoljni ili loše organizovani. Ovo ukazuje na potrebu za unapređenjem postojećih sistema podrške, kao i za širenjem svijesti o važnosti jednakog pristupa svim uslugama.

Ovo istraživanje pružilo je dragocjene podatke koji mogu poslužiti kao osnova za dalji rad na podizanju svijesti, razvoju inkluzivnih politika i stvaranju društva jednakih mogućnosti. Kroz razumijevanje stavova, prepoznavanje prepreka i jačanje podrške, zajednica može napraviti značajne korake ka osnaživanju OSI i njihovoj punoj integraciji u sve sfere društvenog života.

Na kraju, rezultati jasno ukazuju na potrebu kontinuiranih napora svih društvenih aktera od institucija i organizacija do pojedinaca, kako bi se osiguralo da jednakost ne bude samo cilj, već svakodnevna realnost za sve.

Istraživački dokument

Tema: *Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica s invaliditetom u Crnoj Gori*

Projekat: *“Jednakost kao norma”*

Novembar 2024